

Projekt

DIGITALIZACE PEČOVATELSKÝCH SLUŽEB V ÚSTECKÉM KRAJI

KA 4: Studie východisek změny pečovatelských služeb

Situační zprávy za SO ORP Podbořany

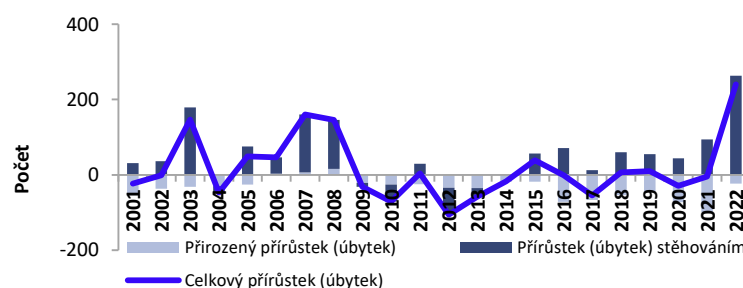
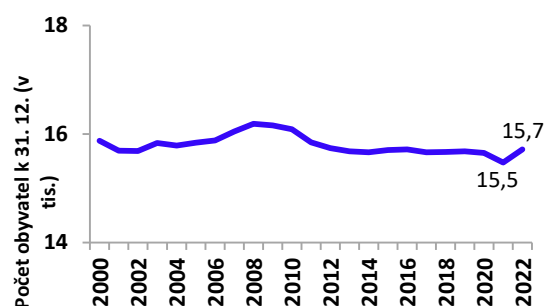
Registrační číslo projektu: CZ.10.02.01/00/23_017/0000190

Sídelní a regionální systém

- Území patří mezi pahorkatiny, sídelním systémem a dojížďkovými vztahy se jedná o oblast tzv. vnitřní periferie vzdálené od hlavních center okolních krajů (Praha, Plzeň, Karlovy Vary, ústecko-chomutovská aglomerace), které jsou zatíženy zhoršenou dopravní dostupností, depopulací, nízkou měrou hospodářských aktivit a sníženou životaschopností území, na druhou stranu však převážně kvalitním životním prostředím a vyšší měrou sociální soudržnosti obyvatel
- Absence velkých měst a pracovních center vede ke značné převaze vyjížďky do zaměstnání nad dojížďkou, přičemž však vzdálenost větších měst tuto vyjížďku komplikuje
- Ve správním obvodu převažují rozlohou velké, ale populačně menší obce s celkově velmi nízkou hustotou zalidnění (pouhých 46 obyv./km², nejnižší hodnota v celém ÚK, kde žije v průměru 152 obyvatel na km²)
- Periferní dopravní poloha mimo hlavní dopravní tahy (pouze lokální a regionální železnice s nižší traťovou rychlostí, většina území bez napojení na silnice 1. třídy, určitý potenciál představuje postupně budovaná dálnice D6 Praha – Karlovy Vary procházející jižním okrajem území)

Vývoj počtu obyvatel¹

- Počet obyvatel k 31. 12. 2022 činil 15,7 tis., tj. o 160 osob méně oproti r. 2000 (-1 %).
- Mírný pokles počtu obyvatel v covidových letech 2020–2021 a nárůst (1,6 %) v r. 2022 vlivem přílivu přistěhovalých z Ukrajiny.
- Významné přírůstky stěhováním v r. 2022.
- Bilance přirozené měny od r. 2009 záporná, naopak bilance migračního pohybu kladná od r. 2014.

¹ Údaje sledovány za období 2000 až 2022.

Věková a vzdělanostní struktura populace

- Průměrný věk v r. 2022 činil 42,6 let (nárůst o 4,8 let oproti r. 2000) a index stáří dosáhl hodnoty 127,4 (+70,4 % ve sledovaném období), tj. hodnotami obou ukazatelů víceméně odpovídá úrovni kraje (Is 128,5, pr. věk 42,6 let).
- Snížení počtu i podílu dětské populace. Více než 16 % dětí z celkového počtu obyvatel příslušného území se nacházelo zejména na území SO ORP situovaných při hranicích se Středočeským krajem, tj. i SO ORP Podbořany.
- V tomto správním obvodu se počet seniorů zvýšil o 59,6 % ve sledovaném období, jejich podíl již téměř dosahuje 20,4 % a odpovídá hodnotám kraje (20,4 %).
- V některých správních obvodech nebyl nárůst počtu nejstarších seniorů (80+ let) tak dramatický, jedním z nich je tento správní obvod (+9,3 %) společně s SO ORP Roudnice n. L. Podíl seniorů 80+ v tomto SO ORP Podbořany (3,5 % v r. 2022) je mírně pod hodnotou kraje (3,7 %).

Tabulka 1 Ukazatele věkového složení obyvatel – SO ORP Podbořany, v letech 2000 a 2022

	2000	2022	Index změny (v %)
0–14 let (abs.)	2 709	2 512	92,7
0–14 let (rel.)	17,1	16,0 %	93,7
65 a více let (abs.)	2 026	3 201	158,0
65 a více let (rel.)	12,8	20,4 %	159,6
80 a více let (abs.)	496	542	109,3
80 a více let (rel.)	3,1	3,5 %	112,3
Index stáří	74,8	127,4	170,4
Průměrný věk	37,8 let	42,6 let	4,8 let

Pozn. Index změny = $2022/2000 \cdot 100$.

Zdroj: VBD ČSÚ 2024

- V rámci ÚK podprůměrná vzdělanostní skladba obyvatel, daná zejména nízkým podílem obyvatel s VŠ vzděláním (7,1 % obyvatel starších 15 let v roce 2021) a také vyšším podílem obyvatel se základním nebo nižším vzděláním (v roce 2021 více než pětina obyvatel starších 15 let)

Sociální kapitál

- V kontextu ÚK mírně nadprůměrná míra občanské participace, např. účast voličů zejména ve volbách do obecních zastupitelstev, ale i v dalších volbách (v rámci celého Česka však mírný podprůměr)
- Ukazatele sociálních problémů jsou v rámci kraje spíše příznivé – spíše vyšší míra vzdělávací neúspěšnosti, ale nižší podíl obyvatel v exekuci ukazují, že se sice jedná o region periferní, s rychlým stárnutím obyvatelstva a s nižší ekonomickou a příjmovou úrovní, na druhé straně bez extrémní koncentrace sociálních problémů a sociálně výrazněji vyloučených lokalit

Osoby s příspěvkem²

- **Příspěvek na péči:**

- Mírný nárůst příjemců příspěvku na péči (+11,1 %). Mezi lety 2017 a 2022 nedošlo k výraznějším změnám z hlediska zastoupení seniorů v jednotlivých stupních PnP. Seniori ve všech stupních představují cca dvě třetiny až 70 % příjemců v daném stupni.
- Počet příjemců PnP umístěných v pobytových zařízeních sociálních služeb narostl o pouhých 2,6 %, naopak počet příjemců využívajících terénních a ambulantních služeb poklesl o 5,6 %.
- Počty příjemců PnP, o které pečuje jiná fyzická osoba (osoba blízká) a zároveň využívají registrovanou sociální službu, narostly o 23,5 % a mírné zvýšení (+14,9 %) je evidováno i u počtu příjemců PnP, o které pečuje jiná fyzická osoba (osoba blízká).

- **Příspěvek na mobilitu:**

- Příspěvek pobíralo v r. 2022 o 55 % osob více než v r. 2017, což je největší zvýšení v kraji. Současně v tomto obvodu byl nejmenší počet osob pobírajících tento příspěvek v kraji.
- Věková struktura příjemců odpovídá struktuře na krajské úrovni.

- **Průkaz osoby se zdravotním postižením:**

- Počet držitelů všech typů průkazu OZP narostl ve všech správních obvodech Ústeckého kraje (vyjma Varnsdorfu), v SO ORP Podbořany o 69,1 %. Nejvíce narostl počet držitelů ZTP (+87,8 %), dále počet držitelů ZTP/P (+42,3 %) a nakonec počet držitelů TP (+38,1 %).

- **Invalidní důchody:**

- Data k invalidním důchodům (ID) jsou za okresy, SO ORP Podbořany spadá do okresu Louny.
- Všechny okresy Ústeckého kraje zaznamenaly pokles počtu příjemců ID, výjimku představují okresy Louny a Teplice, ve kterých došlo k mírnému nárůstu příjemců (0,1 %, resp. 1,8 %).
- Sedmina všech příjemců v kraji žila v okrese Louny.

Tabulka 2 Příjemci příspěvků – SO ORP Podbořany, v letech 2017 a 2022

	2017	2022	Index změny (v %)
Příspěvek na péči (počet)	712	791	111,1
- pobytová zařízení	114	117	102,6
- terénní a ambulantní sociální služby	36	34	94,4
- fyzická osoba + využívající registrovanou sociální službu	17	21	123,5
- pečující fyzická osoba	556	639	114,9
Příspěvek na mobilitu (počet)	291	451	155,0
Průkaz osoby se zdravotním postižením (OZP)	405	685	169,1
- TP	63	87	138,1
- ZTP	245	460	187,8
- ZTP/P	97	138	142,3
Invalidní důchody*	5370	5373	100,1

Pozn. Index změny = 2022/2017*100. *invalidní důchody jsou za okres Louny

Zdroj: MPSV 2024, vlastní výpočty

² Údaje sledovány za období 2017 až 2022.

Osoby s demencí³

- **Alzheimerova nemoc:**

- Pokles počtu pacientů s Alzheimerovou nemocí (AN) ve věku 50–64 let nastal ve všech okresech Ústeckého kraje vyjma okresu Louny, ve kterém došlo k nárůstu o 66,7 %.
- Stejně tak byl ve všech okresech kraje pozorován nárůst počtu pacientů s touto nemocí v seniorské věkové skupině (65 a více let). Nejvýrazněji narostl v okrese Louny (+46 %), dále v okrese Chomutov (+37 %).

- **Nedošetřená demence:**

- Okres Louny evidoval nárůst počtu pacientů s nedošetřenou demencí ve věku 65 a více let (+109,6 %), tj. největší nárůst v porovnání s ostatními okresy, které všechny evidovaly zvýšení počtu těchto pacientů. Okres Louny taktéž zaznamenal nárůst těchto pacientů ve věku 50–64 let (+16,7 %), tj. druhé největší zvýšení v kraji (po okrese Ústí nad Labem).

- **Alkoholem způsobená/vyvolaná demence:**

- Ve čtyřech okresech se počet pacientů ve věkové skupině 50–64 let snížil, v okrese Louny zůstal na stejné úrovni a seniorském věku nebyli v okrese Louny evidováni žádní pacienti.

Tabulka 3 Počet pacientů, okres Louny, v letech 2017 a 2022

	2017	2022	Index změny (v %)
Počet pacientů s Alzheimerovou nemocí ve věku 50–64 let	12	20	166,7
Počet pacientů s Alzheimerovou nemocí ve věku 65 + let	281	409	145,6
Počet pacientů s nedošetřenou demencí ve věku 50–64 let	24	28	116,7
Počet pacientů s nedošetřenou demencí ve věku 65 + let	207	433	209,2
Počet pacientů s alkoholem způsobenou/vyvolanou demencí ve věku 50–64 let	3	3	100,0
Počet pacientů s alkoholem způsobenou/vyvolanou demencí ve věku 65 + let	0	0	-

Pozn. Index změny = 2022/2017*100.

Zdroj: NRHVS 2024, vlastní výpočty

Bydlení

- Podprůměrný počet i relativní podíl (na bytovém fondu, na počtu obyvatel) nově dokončených bytů, což je důsledkem nižší rezidenční atraktivity a depopulace periferního území SO ORP Podbořany
- Jen 40 % bytů se nachází v bytových domech, což je v kontextu ÚK (v průměru 64 %) i celého státu výrazně podprůměrná hodnota, související s převahou menších, venkovských sídel a malých měst a s nízkým objemem socialistické industrializace a urbanizace území
- Navzdory své perifernosti a nepřítomnosti větších měst má území mírně nadprůměrnou vybavenost běžnou technickou infrastrukturou (vodovod, kanalizace, plynofikace)

³ Údaje sledovány za období 2017 až 2022.

Ekonomika a trh práce

- Vysoký podíl obyvatel zaměstnaných v zemědělství, lesnictví a rybolovu (dohromady přes 7 % ekonomicky aktivních obyvatel, nepochybně pracujících převážně v zemědělství, což je nejvíce v celém kraji)
- Mírně nadprůměrná zaměstnanost v průmyslu (33 % v roce 2021) i ve službách (36 %), obecně vyvážená odvětvová skladba regionální ekonomiky
- Nízký podíl specialistů a pracovníků s vysokou kvalifikací (28 % ekonomicky aktivních obyvatel), a naopak vysoký podíl dělníků a řemeslníků (32 %) ve struktuře pracovních sil
- Lokální ekonomika stojí na malých a středních podnicích; velmi nízké zastoupení velkých firem a průměrné zastoupení živnostníků a mikropodniků
- Míra nezaměstnanosti dlouhodobě odpovídá krajskému průměru a je tedy nad průměrem celostátním; dopravní odlehlost území a nedostatek pracovních příležitostí kompenzuje nižší výskyt sociálních problémů a relativně zdravé sociální prostředí

Krajina a životní prostředí

- Výrazně zemědělský charakter krajiny s velmi vysokým podílem zemědělské půdy (66 %), resp. orné půdy (52 %) na celkové rozloze území
- Nízký podíl lesních ploch (22 %), travních ploch (9 %) a také zastavěných území (bez velkých měst či továren) na celkové rozloze
- Spíše nízký index ekologické stability krajiny je důsledkem především velmi vysokého podílu orné půdy řazené mezi ekologicky nestabilní plochy

Rozmístění poskytovatelů pečovatelské služby a územní dostupnost

Na území SO ORP Podbořany zajišťuje pečovatelskou službu 1 poskytovatel. Služba je zajištěna na celém území SO ORP. Pro celé území je okamžitá (vrcholová) kapacita pouze 4 klienti.

Služba má dohody o spolupráci se všemi obcemi (vyjma Podbořanského Rohozce), každý měsíc se obce podílejí na financování cestovného pečovatelek. Spolufinancování obcí a dohody mezi poskytovatelem a obcemi jsou v rámci Ústeckého kraje v podstatě mimořádné.

Tabulka 4 Souhrnný přehled za SO OPR Podbořany

Název poskytovatele, sídlo	Individuální okamžitá kapacita ^[1]	Úvazky pracovníků v přímé péči ^[2]	Území ORP pokryté PS	Časoprostorové poskytování služby
Domov pro seniory Podbořany, Podbořany	Kapacita: 4	Úvazky: 7,5	Celé ORP Podbořany	Ve všech obcích ve stejném rozsahu Pondělí až Pátek: 7:00 - 21:00 - 7:00 - 15,30 = 4 klienti od 15,30 - 21:00 = 1 klient Sobota, neděle, svátek: 7:00 - 21:00 = 1 klient

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb, MPSV (data platná 4/2024), Katalog Ústeckého kraje (data platná k 6/2024), webové zdroje jednotlivých poskytovatelů, AKČNÍ PLÁN rozvoje sociálních služeb v Ústeckém kraji na rok 2024, vlastní realizované šetření mezi poskytovateli zařazenými do Základní sítě

^[1] Pozn. Údaj platný k 7/2024, zdroj údaje Základní síť sociálních služeb Ústeckého kraje na období 2022-2024 platná od 01.07.2024, dostupné zde: https://www.kr-ustecky.cz/assets/File.ashx?id_org=450018&id_dokumenty=1788371

^[2] Pozn. Údaj platný k 7/2024, zdroj údaje Základní síť sociálních služeb Ústeckého kraje na období 2022-2024 platná od 01.07.2024, dostupné zde: https://www.kr-ustecky.cz/assets/File.ashx?id_org=450018&id_dokumenty=1788371

Okamžitá kapacita pečovatelské služby

SO ORP Podbořany vykazuje velmi podprůměrnou okamžitou kapacitu v porovnání s krajským průměrem (jehož hodnota činí 0,41).

Tabulka 5 Individuální okamžitá kapacita v SO ORP Podbořany a přepočet na 1000 obyv.

SO ORP	Stávající individuální okamžitá kapacita – ZÁKLADNÍ síť	Stávající individuální okamžitá kapacita – MIMO ZÁKLADNÍ síť	Celková individuální okamžitá kapacita za SO ORP	Počet obyv. k 31.12.2022	Přepočet kapacity na 1000 obyvatel	Přepočet kapacity v Základní síti na 1000 ob.
Podbořany	4	0	4	15700	0,25	0,25
CELKEM ZA KRAJ	314	23	337	812200	0,41	0,39

Zdroj: Základní síť sociálních služeb Ústeckého kraje na období 2022-2024, verze platná k 1. 7. 2024; Registr poskytovatelů sociálních služeb, MPSV (data platná 4/2024); Katalog Ústeckého kraje (data platná k 6/2024); webové stránky poskytovatelů PS; vlastní výpočet

Výše úvazků pečovatelské služby v přímé péči

SO ORP Podbořany vykazuje ve výši úvazků pracovníků v přímé péči na 1000 obyvatel hodnoty pod krajským průměrem (jehož hodnota pro všechny registrované služby činí 0,56).

Tabulka 6 Výše úvazků pracovníků v přímé péči v SO ORP Podbořany (včetně přepočtu na 1000 obyv.)

SO ORP	Úvazky pracovníků v přímé péči – ZÁKLADNÍ síť	Úvazky pracovníků v přímé péči – MIMO ZÁKLADNÍ síť	Úvazky pracovníků v přímé péči – CELKEM KRAJ	Přepočet úvazků v ZÁKLADNÍ síti na 1000 ob. SO	Přepočet úvazků na 1000 ob. SO	Počet obyv. 31.12.2022
Podbořany	7,5	0	7,5	0,48	0,48	15700
CELKEM KRAJ	434,77	19,39	454,16	0,54	0,56	812200

Zdroj: Základní síť sociálních služeb Ústeckého kraje na období 2022-2024, verze platná k 1. 7. 2024;

Registr poskytovatelů sociálních služeb, MPSV (data platná 4/2024); Katalog Ústeckého kraje (data platná k 6/2024); webové stránky poskytovatelů PS; vlastní výpočet